

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYŐZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFETÉRI DIÁK: Egyre évre 4 frt. Feltérő 3 frt. Negyed-
évre 1 frt. Feltérő, tanuló és köznevelődiákok egyre évre
3 frt, a tanítóegylet tagjainak, köznevelő és körjegyző 2 frt.
50 kr. Egy példány ára 2 kr.

Megjelenik hetenként egyszer; vasárnap.

Feltérő szerződés és kiadó-tulajdonos
B E T E C H P Á L

Hivatalos hirdetések 100 soron minden sor 2 kr. szomszól 1 kr.
magánhirdetések [] em-dent 3 kr. többször kiadású 1 krét
költségtérít. Hirdetők költő 20 kr. — Nyilatko sor 20 kr.
Hirdetés és nyilatko díja előre fizetendő.
Hirdetéseket a lap részére elfogad minden hirdetői iroda.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: B E T E C H P Á L

Könyvnyomdája és könyvkiadósa (Kossuth-utca), hova minden e lapot érkező közlemény, előfizetés és hirdetések intézendők.

Készírtok nem adnak visszatér.

Székely ügyek.

(A „Székely-Udvarhely” eredeti kiadás.)

I.

Pár hónappal ezelőtt egy tekintélyes szé-
kely gárdával találkoztam. Elbeszélgettünk sok
mindenfélről. Többek között azt kérdezte,
hogyan van Székelyföldön miképpen gardakodást tar-
tot a leghegyesebbnek?

Akkor ismertettem az én székelly baráto-
mal a nézeteimet s azt hiszem, a „Székely-Ud-
varhely” szíves olvasói sem fogják tölelen rossz
néven venni, hogy a lehetőségek székely kérdé-
sekre kitérjesszék, egyéni nézeteimet lehető-
síróden előadom.

Induljunk ki abból a bebizonyított somoru
valóságból, hogy évenként erők és cerek-ván-
dorolnak idegenbe, kiknek legnagyobb része
örökre elveszett a magyar hazára néve, mert ha
maga megőrzi is az idegen tengerben nemze-
tiséget: ha már csak elbeszélésből ismeri az
ösök vértáztata haradját; unokája pedig elfeledve
a nyelvet, megcsúszik a nemzet java lenni.

Hát olyan székely vagyunk, hogy ösinek
vérel szerzett és megtörtört öröksége már nem
tűnik eltartani, hanem azokat kell kibő-
csásunk magyar közül, hogy azok, mint idegen
szől, cselédet, napgazdászai csék-kék
meg mindennapi betető falujakat s egy-
két emberöltő múlva mint ellenségek tekintsenek
Kárpátok bércein keresztül? ...

Nem. És ezerszer nem.

Mi igen kevesen vagyunk, mert az áldott,
kisebbséges gadag föld két-három annyi népet
baldoggá, megelégedetté tudna tenni.

A székelly népet 1848. előtt intézményei és
csodás vitézsége megmentették az idő viharai-
ban. Az új kor azonban más tette vitte át a küz-
delmet. Régebbi egy nemzet lét- és nemleléte-
rése a harcok eshetőségeitől függött: ma beké-
ben kell megharcolni az életrevalóság harcait.

Fájdalom tog el arra a gondolatra, hogy a
székely népet az új viszonyokhoz képest ke-
vezőtlen földrajzi fekvése és sok más ok akadé-
lyozták meg abban, hogy a korral haladva, a lét-
küzelem elhatározó harczára kellő képességek
és a szükséges fegyvereket megszerezhetné volna
magának.

Ez állításom első pillanatra igazolja az a
kétségbe vonhatatlan igazság, hogy állattenyész-
tésünk nem elég terjedelmes, de tele van a
babona metéllyével; mezőgazdaságunk régi mód-
közé iparunk szégyenes és versenyre általában
nem képes; erdőgazdaságunk nem elég ökszerű;
bányászatum kezdetleges; gyáriparunk nincs;
fürdőink szégyenes berendezések és drágák;
a turisztika felesleges fényűzésnek tartjuk;
istenről, kormánytól, tisztviselőitől várunk min-
dent; saját erőnköt keveset remélünk; társá-
dalmunk kizsinyes felfogások, apró törzsalakodá-
sok, félfele tányérnyalás, irigység, lelélé kímé-
letlenség miatt csejtudatosan kitartó munkára
szövetkezni nem tud; régebb a földbirtok tette
függetlenül a tulajdonost, ma a penzióra képe-
sítő által biztosítása egyetlen óhajátúnak, mely-
ért mindent áldozunk: szóval a kor szellemétől
elmaradott s ha össze nem szedjük magunkat
a hiányokat nem pótoljuk, erőinket ki nem fejt-
jük »Róma ledől s rabigába gornyed.«

Nézünk szét baronyvásároinkon s első pil-
lanatra három nevezetes jelenséget figyelhetünk
meg. Egyik ezek közül, hogy állatállomá-
nyunk alapjában olyan, mely különösen erő-
s hústelenes tekintetben a világ bármely ver-
senyén győzelme jutna; másik pedig az, hogy a
budapesti, becsi foggyasztó piacokk ismerik és
meltánygóják állatállományunk kitűnő voltát s
szépségétől előljön piacainkra, hogy szép
pénzzel vásárolják össze tőlünk a legjavát, leg-
szébbjét; somoru jelesége a harmadik, mert ez
az mutatja, hogy különösen szegényebb kis-

gazdálkodókkal rosszul táplált, hiányosan gondozott,
minden betegségre fogékony állataink száma
meg — mindig többségben van.

Állat és ember egyaránt megbetegedhetik;
ragadós, járványos betegségek okozhatnak ke-
vesre vesztéseket, rengeteg károkat.

Majdnem száló ige lett ama kifejezés, hogy
a nép jobban gondozza a borját, mint a gyer-
mekét.

Lehet, hogy borjú és gyermek egészséges
állapotban ige s száló ige, de ha betegség lép
fel: egyiknél, mint a másinál szomszédasszony,
komámasszony, név cigányne kuzsuzsai, a har-
madik fala hirdett »tudós«, kártyavetés, önön-
tes, egy nap tizféle, egymásnak ellenmondó ké-
pelen orvosság alkalmazása; vagy kétségbeesett
sírás-rívás, panaszokdás mellett bamba sem-
mitteves az állandóan megfellelőtt tünetek.

A népelelt az elősködő kuzsuzsónak, az
elhiresszedt »tudós«-nak több hítele van, mint
az ország legelő, képzett állatorvosának.

Az állatorvos — a nép szerint — egyebet sem
tud, mint szekebrét, munkadíját követelni
receptet írni, patikában költséget okozni, kiír-
tatni, zárlatot elrendelni: szóval isten menten
meg minden jámbor gadát az állatorvostól, mert
a hol ő megjelenik, költség, kár, szeren-
cselenség, istenszapcsa jár vele.

Lám Danibát tud aztán állatokhoz! (Igaz,
hogy az udvarán a gyomot nem eszik le a mar-
hát, de kedves vendége a környék korcsma-
sainak, mint a gyógyítás díját leisszadják) Ő egye-
bet sem csinál, mint az állatnak füleiből, vagy
farkából, vagy nyelvéből, vagy nyakából, vagy
lábáról vagy felől, vagy elöl vagy hátul vért ereszt,
petroleumot tölt bele, kőrizsorgárat ad neki,
seprút állat a paja ajtajába: a beteg állatot
az isten meggyógyítja.

O aztán a tudós, ő az isten kedves em-
bere, nem az állatorvos!

TÁRCSA.

(Pálos 1898.)

Régi kereszt ...

(A „Székely-Udvarhely” eredeti kiadás.)

Régi kereszt az uttéről
Évek múltán hova tünel?
Tán a kőrelhetlen idő,
Ledöntött s megsemmisült?

Hányszor hajtam összeoldandó,
Zessze füre fejemet,
A míg fenn a dalos madár
Ugy még zongoráztatod,

S madár dallal, illattal
Elváltál lelkem s társával
Szép jövőről, boldogságról,
Édes álmodozóval.

De azóta évek teltek,
Nevetők buval bajjal,
Hogy a rám szakadt életet,
Hordozzam most öszül bajjal.

Reményeim rajolatja,
Nem csak leharadt, megfakult,
Új jött, megöröszölt csapás,
S lellem világa öszül csapás.

Oh hát miért is kereslek,
Régi kereszt az uttéről,
Mikor olyan fáj az érzem,
Hogy itt hordák a szivemet.

Bedő Ferencz.

Bódi Sándor.

Keskeny deszkapadra dűlve,
Nagy dolgokon emelrűve
Jár eszem,
Rég kiragtam már a hámból,
En vagyok jó Bódi Sándor,
Ki a kancsót szeretem.

Mi van benne, sol'ne pártom,
Kihajoltam csak egészen
Szaporán,
Egyet tudom, hogy nem eszet,
S nekem mindig oly jó eszt,
Ha későn volt, ha korán.

Ha eltűrt a jobb karom,
Segítettem akkor azon,
Ugy bizony,
Ha kancsótam balba vettem,
S drága „eszet” eregettem
A lejtőre le azon.

Nem jartam én soha balra,
Elmondhatom, nálam arra
Pálos ninc,
Mindig jobbra: a kancsótam,
Hazudni meg, ha tudsz, arra
Sokat látó fakilincs.

Alig ettem, rongya a testem,
Rongy a ruhám a joggá mentem,
Arra én,
Hasznát vettem ám a pénznek,
Ot ottolttam, a hol ágat —
Aztér vagyok ly legény!

S bár a szépség ujjam leért,
Sol'ne mondjam: immár elég!
Minek is?
Sokszor bizony áncsúra hálтам,
Hásem ott is kalkuláltam:
Iszom-e majd vizet is?

Hásem mit is zakatolt?
Nem ér semmit ez a dolog,
Ha csak itt
Pálos dűlök s ég a torkom,
Lángot fúvok s el nem otlom —
Csudar egy az élet is.

Hát biz' isten nem így szoktam,
Ha keresztet — vagy ha loptam —
Semmikép,
Ment a dolog — neki dűlve —
S páloska lett mind bolcsó —
Ást a rongyos élet!

Igy forog a világ velem
S nincs mégis a családneven
Semmi lov,
Nekem a név mite számít,
Az apám is, nagyapám is,
Epen mint én, olyan volt.

Most is deszkapadra dűlve,
Nagy dolgokon emelrűve
Jár eszem,
Rég kiragtam már a hámból,
En vagyok jó Bódi Sándor,
Ki a kancsót szeretem.

Csitt!

